

HØIESTERETTSADVOKAT
GUNNAR ERIKSEN
OSLO

113111

8. desember 1951.

P. Harsen

Statsadvokatene i Oslo.

Straffesak nr. 106/51: Påtalemyndigheten mot Peter Harsen m.fl.

Som forsvarer for de tiltalte cand.jur. Alex. Lange og Oddvar Halbostad skal jeg herved fremkomme med følgende bevisopp-gave:

Alex. Lange ønsker å dokumentere de i tiltalen omhandlede avisar-tikler i sin helhet og av sakens øvrige dokumenter hva han måtte anse nødvendig eller ønskelig for sitt forsvar samt følgende nye skriftsstykker:

- 1) Avskrift av skrivelse fra h.r.advokat C. L. Aall til h.r.advokat Heuch Bugge av 15/10 1946.
- 2) Avskrift av referat i Aftenposten aftennummer for 20/8 1945 (vedr. Hildisch' arrestasjon)
- 3) Avskrift av Aftenposten for 24/5 1945 (statsråd Hauges uttalelse)
- 4) Av det trykte referat av Quislings uttalelse vedr. Hildisch' skattekrav side 143 og det i samme publikasjon inntatte brev fra Hildisch til Quisling av 13/9 1944.
- 5) Avskrift av Hildisch' brev til adv. Heuch Bugge av 15/8 1946 (behandlingen av Hildisch og frue og deres eiendeler).

Herr Lange har ingen vitner utover de som er oppført i påtalemyndighetens bevisoppgave.

Det samme gjelder

Oddvar Halbostad som for øvrig ønsker å dokumentere Somdalsens egen-hendig skrevne rapport om den foreligger eller kan skaffes samt vedlagte skrivelse fra redaktør Toralf Fanebust til ham av 25/4 1950.

i hvilken artikkel det bl.a. heter:

"Hans såkalte "bobestyrer" nektet ham i lang tid penger til underhold. Han ble sogar nektet bidrag til kjøp av legemidler," og videre: "Hans villa på Drammensveien ble solgt og revet ned og det ble bygget nye hus på tomten. Hans verdifulle innbo ble delvis stjålet og solgt". Bobestyreren var h.r.adv. Gunnar Melbye, Oslo.

- c. Ved mot bedre vitende i sin pamflett "Folkedommen over rettsvikerne" (s. 60) uriktig å ha gitt en uttalelse av h.r.adv. Per Helweg således: "H.r.adv. Per Helweg, Oslo karakteriserte en lagnannsrett, hvor han selv satt som aktor, som en "komedie", - og likeledes mot bedre vitende å ha skrevet og la inn i "8 MAI" for 21. oktober 1949, nr. 20, i artikkel "Omkring Harsens rettsak - Aktor var glad da komedien var slutt", i hvilken artikkel det bl. a. heter: "Om formiddagen samme dag, sa aktor under en pause at han var glad over at denne komedie snart var slutt."
- d. Ved mot bedre vitende i sin pamflett "Folkedommen over rettsvikerne" (side 51), på en uriktig måte å ha beskrevet et leieforhold mellom daværende politifullmektig Borger With og politimesteren i Halden, og ved sluttelig i nevnte avsnitt om Borger With å ha karakterisert leieforholdet som et tyveri, - det heter i avsnittet: "Den samme politifullmektig With tok en fabrikkiers salongsøblement i sin besiddelse og da With flyttet til Oslo tok han det med seg. With nektet lenge å levere møblene tilbake. Da fabrikkieren skulde hente disse i Oslo viste det seg, at With hadde "lånt" halvparten av møblementet til sin svigermor, hvor det måtte hentes. Senere har With nektet å betale leie av møblementet og erstatning for påført skade. Ja - slike eksempler kunne det nevnes hundrevis av over hele landet. Jeg har trukket dette ene eksemplet frem fordi det var en politifullmektig - en rettens håndhever - som hadde begått det som vel må betegnes for et tyveri - uten at han er trukket til ansvar herfor, til trods for at det ble anmeldt."
- e. Ved mot bedre vitende i sin pamflett "Folkedommen over rettsvikerne" (s.27), å ha skrevet: "Når jeg nå påstår at dommere i landssviksaker i sine domspremisser framfører den rene usannhet, så vil vel også en slik generell påstand gå upåktet hen. For at så ikke skal skje - vil jeg nevne at i en dom avsagt av, bl. a. lagdommer Thor Breien og dommer Østlid har disse herrer forgått seg som foren nevnt. Disse herrer mener jeg har brutt sin dommered - og i en rettsstat burde de fjernes fra sine embeter."
- f. Ved mot bedre vitende å ha medvirket til ved å formidle en artikkel under titelen: "Søndalen hevder at L'Abée Lund stod i forbindelse med det tyske sikkerhetspoliti," hvilken artikkel stod innført i avisen "8. MAI" for 19. desember 1949 nr. 25, og i hvilken artikkel det bl.a. heter: "Sammen med politifullmektig Bleskestad skal han ha deltatt i forfølgelsen av 2 russiske flyktninger på Lillehammer," og tilslutt heter det i artikkelen bl. a.: "Etter kapitulasjonen har jeg 3 ganger forklart meg ang. en politifullmektig Bleskestad samt Lars L'Abée Lund. Jeg har gjengitt en uttalelse fra Willy Köstinger (Köstinger tilhørte Sipo i Oslo avd. IV N., og ble høsten 1947 sendt til Tyskland) om at L'Abée Lund og Bleskestad hadde forbindelse med Sipo på Lillehammer.

Köstinger uttalte nemlig, at Bleskestad og L'Abée Lund engang

under krigen hadde henvendt seg til Krüger ang. 2 russere som hadde flyktet fra en eller annen leir. En av de to nevnte hadde

tilholdssted og hentet mannskap. Russerne ble forfulgt, og den ene ble visstnok skutt - mens den andre kom seg vekk."

II. Strl. § 130.

ved, mot bedre vitende å ha skrevet og latt inntry i "8 MAI" for 30. sept. 1949 nr. 18, en artikkel under titelen "Generaldirektør Dietrich Hildisch" i hvilken artikkel han tillegger offentlig myndighet nemlig Oslo Politikammer, Landssvikavdelingen og Justisdepartementet, Fængselsstyret, handlinger de ikke har foretatt. Det heter bl.a.: "Hans arrestasjon ble foretatt på en så brutal måte - han ble trukket opp på en åpen lastebil, - spyttet på i ansiktet og under langsom kjøring fikk mobben i gaten anledning til å hane og skjelle ham ut, - ført til Møllergt. 19, og der fikk han bl.a. to voldsomme spark i maven som forårsaket at han fikk dobbeltsidig lyskebrakk." Videre heter det: "Kostregulativet for "landssvik"-fangene skulde reduseres - " og videre heter det: "Maten kom ofte i kasser som hadde vært benyttet til revefor." Videre heter det: "Hildisch var en sverbygget, kraftig mann som ved arrestasjonen veiet over 100 kg. Da han etter 2 års fangenskap endelig ble løslatt veiet han ca. 52 kg. Denne kolossale avmagring gir et klart bilde av hva denne gamle, syke mann må ha gjennomgått av lidelser i det foreldede fengsel i Møllergt. 19". Endelig heter det: "Døden ble framskyndet - eller endog direkte forårsaket - av den barbariske behandling han legemlig og psykisk ble utsatt for av den norske rettsstat."

Siktende nr. 2. Hansson.

III. Strl. § 130.

ved mot bedre vitende å ha skrevet og latt inntry en artikkel under titelen "På Lille-Oust" i "8 MAI" for 30. sept. 1949 nr. 18 i hvilken artikkel hun tillegger offentlig myndighet, nemlig Oslo Politikammers Landssv.avd. og Justisdeptet, Fængselsstyret, handlinger de ikke har foretatt, - det heter nemlig i artikkelen bl.a.: "Om sin tyskfødte hustru som ble ranet for allt (hun var ikke medlem av NS og hadde søreie)," og "Og sin eneste sønn som omkom etter en 8 timers appell på Ilebu og hvis lik ble puttet i en sekk, lagt på en lasteplan og kjørt vekk."

DOKUMENT nr. 2.

Fra
RIKSADVOKATEN
R.jnr. 5180/1949.
OH/W

Oslo den 5. oktober 1949.

Til d^r herrer Statsadvokater i Oslo,
H e r .

Hermed følger et eksemplar av "8 MAI" for 30. f.m.d., idet Riksadvokaten ber de forhold etterforsket som er omhandlet i P. Harsens artikkel "Generaldirektør Dietrich Hildisch". Som det vil sees beskyldes Hjemmestyrkene og/eller Politiet for å ha mishandlet Dietrich Hildisch, myndighetene beskyldes for etter frigjøringen å ha redusert kostregulativet for landssvikfanger "betydelig under det norske regulativ som ble benyttet for politiske fanger under okkupasjonen", og "denne reduksjon ble gjort så brutalt at det ble hungertortur ---. Maten kom ofte pakket i kasser som hadde vært benyttet til revefor."

Videre festes oppmerksomheten ved uttalelsen om at Hildisch's verdifulle innbo ble delvis stjålet, om at det ble sagt at hans hustru som døde ute på Oust-Øya, frøs ihjel og at ingen leger så til henne, - at Hildisch's død "ble framskyndet - eller endog direkte

vanskelig for å opplatte annet enn det som sies på kort hold. Hans synsevne er betydelig nedsatt i det siste p.gr.a. netthindeforandringer og det må antas at synsevnen vil reduseres nokkså raskt. Han kan nå bare såvitt lese og bare kortere stunder. Han er så skjelvehendt at han har vanskelig for å skrive. Han kan såvidt gå ved egen hjelp, men ved trappesgang må han som regel ha hjelp. Han spiser selv og er renselig.

I det siste har hans hukommelse sviktet en del, han har ellers hatt en usedvanlig god hukommelse og jeg tror nok han vil huske det meste av det hans sak dreier seg om. Han er selv stadig opptatt av å få saken fram for retten før han dør så han kan få renvasket seg for de beskyldningene som er rettet mot ham. Hvis han ikke blir dårligere til hovedforhandlingen enn han er nå antar jeg at det vil være forsvarlig å la ham møte i retten til hovedforhandling forutsatt at han får anledning til å gjennomgå sakens dokumenter sammen med en assistent som kan lese og skrive for ham og får konferere med sin forsvarer når han trenger det. Det er mulig at det vil bli nødvendig å holde forholdsvis korte rettsmøter.

Jeg antar det ville virke gunstig på hans helbred om han ble løslatt nå. Hvis ikke hans datter fru Forbech kan forpleie ham kunne det vel la seg gjøre å få ham anbragt f.eks. på Kurbadet eller et lignende sted hvis det ikke lar seg gjøre å skaffe plass til ham i sykehus.

Hvis han blir løslatt nå kan han få de nødvendige kler utlevert av sitt bo da det han nå går i er bare filler og får utbetalt såpass mange penger at han kan skaffe seg den forholdsvis dyre dietten han trenger.

Slik som hans tilstand er kan en nær som helst vente at han blir liggende til senga for godt og en eller annen banal infeksjon kan være nok til å ta livet av ham. Mange ganger under oppholdet her har han vært så dårlig at vi har ventet at han skulle dø. Jeg finner derfor å måtte tilråde at han løslates.

Jeg anser det for ubelukkert at han noensinne vil kunne tåle disse fengselsstraff eller tvangsarbeid i noensohelst form.

Jon Leikvam
(sign.)

DOKUMENT NR. 8.

Oslo den 29. aug. 1949.

Avgitt av politikonstabel Aalgaard, avd. V, gr. 5.

Tiltalte beklaget seg ellers over at han var så dårlig økonomisk stillet. Han levde på nåde og gav fra slektninger og bekjente, sa han. Han nevnte spesielt at forsvareren nå hadde forlangt utbetalt kr. 2000,- for det arbeid han hittil hadde hatt med saken, og at han ikke ante hvordan han skulle klare å skaffe disse pengene tilveie.

Tiltalte virket av utseende svært gammel, men han virket ellers ganske klar og snakket greit og tydelig. Jeg la merke til at han hørte litt dårlig, og selv fortalte han at han ikke kunne lese da synet var blitt svekket.

Einar Aalgaard (sign.)
politikonstabel

- 5 -

Hildisch

DOKUMENT NR. 9.

Sak 21163 - Marie Hildisch, f. 17/5. 1874 død 23/2-1946.

Oversendes Oslo Forhøretrett med begjæring om stadfestelse av beslag og tilsyn etter landssvikanordn. § 36 jfr. § 39 (Landssviklovens § 32, jfr. § 35) overfor

Marie Hildisch dødebo v/ Aker Skifterett.

Marie Hildisch var medlem av NS fra 15/12 1941 og opprettholdt medlemskap til frigjøringen, se Dok. 3.

N.r.adv. Gunnar Hellbye ble den 3/1. 1945 av Erstatningsdirektoratet oppnevnt som tilsynsmann i fru Hildisch bo, men ved en forglemmelse fra vedkommende etterforskers side er det tidligere ikke foretatt beslag, og heller ikke er tilsynet forelagt retten til stadfestelse. Saken bør ved retur adressert direkte til pfm. Haffner, ØK Gruppe Industri.

OSLO PO.

(LITIKAMMER, LANDESVIKAVDELINGEN,

ØK Gruppe Industri, den 12. mars 1947.

For Politimesteren

W. S. Haffner (sign).
pfm.

JAYRS

Sendes med sakens dokumenter tilbake til Oslo pålitikammer, landssvikavdelingen, her.

Etter de opplysninger som foreligger i saken må det anses godtgjort at avdøde ikke var tilregnelig på den tid innmeldelsen i S.S. fant sted.

Erstatningsdirektoratet finner derfor at det ikke er grunnlag for å gjøre erstatningsansvar gjeldende mot dødsboet, hvorfor saken henlegges

Oslo, den 28. september 1948.

ERSTATNINGS-DIREKTORATET

Juridisk Byedling
John. Risting
Etter fullmakt.

DOKUMENT NR. 10.DET KGL. JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT
FENGSELSSTYRETS LANDSSVIKAVDELING7654
Jnr.XI/49 D II.

H0/18

Oslo, 8.november 1949.

Herr kriminalsjefen i
Oslo." 8.mai" nr.18 for 30.september 1949 - "Generaldirektør Dietrich Hildisch.

Politifullmektig wahl har enmodet om opplysning fra Fængselsstyret i anledning av den ovenfor nevnte artikkel, særlig vedrørende den kritikk som er reist mot kostholdet.

I denne anledning skal Fængselsstyret bemærke!

Det ble ikke av Justisdepartementet, Fængselsstyret, i forbindelse med eller etter frigjøringen truffet eller sendt ut noe vedtak om at kostregulativet for landssvikfangene skulle reduseres i forhold til det eller de regulativ som ble benyttet for politiske fanger under okkupasjonen, og en kjenner ikke til at noen annen myndighet har truffet slik bestemmelse eller at noe slikt er gjennomført i fengsler eller leirer.

Ved frigjøringen var kostregulativet av 5.mars 1943 gjeldende ved Botsfengsel, Oslo Kretsfengsel (den under Høllergt.19) og Fængslet på Bredtveit. En avskrift av regulativet legges ved, bilag 1.

Dette regulativ var fastsatt av Fængselsstyret overensstemmende med et forslag fra en nedsatt komite bestående av "direktør" Dase-Tvedt, Bredtveit fengsel, dr.med. Hans Engb, overlege Jon Leikvam, Oslo Kretsfengsel og forvalter R.Dreyer, Botsfengslet. Det som foranlediget denne komite nedsatt var at "direktør" Dase-Tvedt ved Fængslet på Bredtveit på egen hånd 2 ganger hadde gått til en sterk nedskjæring av kosten for de politiske fanger som satt på Bredtveit. En avskrift av de regulativ som Dase-Tvedt hadde fastsatt ligger ved som bilag 2.

Ved Illebu fengsel fulgte en den første tid etter frigjøringen stort sett samme kostregulativ som tyskerne hadde fastsatt for Grini og på liknende måte ble det forholdt ved de øvrige anstalter som norske myndigheter etter 8.mai 1945 overtok etter tyskerne og fortsatte å bruke som fengsler eller leirer for landssvikfanger. En har imidlertid hatt inntrykk av at rasjonene ganske snart ble forhøyet slik at de svarte til gjeldende rasjoneringsforskrifter.

Med omsyn til forekomsten av "Beri-Beri" har overlegen ved Fængselspsykehuset uttalt at han antok bortimot 1/3 av belegget i Oslo kretsfengsel fikk symptomer på B.vitaminmangel. - - - - -

Hildisch ble ikke veiet ved innsettelsen i Oslo Kretsfengsel Avd.4 den 9.mai 1945. Ullevål sykehus, med. avd. (7.avd.) har på forespørsel herfra oppgitt hans vekt ved innleggelse der den 26.mai 1945 til 73,7.kg.

Hildischs vekt etter at han kom til fængselspsykehuset fra Ullevål sykehus, stiller seg slik:

14 juni	1945	72,5 kg
31 oktober	"	69 "
27 november	"	63 "

(min.)

Beløpet kr. 20.000,- er foreløpig satt inn i bank på Hildisch's bos konto. Det gjelder imidlertid å få bragt på det rene hvem beløpet tilhører. Jeg ber Dem vennligst forhøre Wergeland Petersen herom, og også om hvorfor beløpet skriver seg og hvordan det er kommet i hans varetekt, i det hele tatt alle enkeltheter som kan gi meg grunnlag for en avgjørelse om beløpet foreløpig skal inn-
dras i boet eller kan utbetales til en evtl. annen eier.

Arbødigst Gunnar Melbye (sign.)

DOKUMENT NR. 18.

Utsnitt av disp. Ditlev Raders vitneprov: (24/1-50)

"Det eneste av verdi som ble tatt med varet radioapparat som fir. Blom ved De No Fa hadde anmodet vitnet om å ta vare på, da det var De No Fa's eiendom. Apparatet ble senere bragt til De No Fa."

31/1-50 avhørt på krim.avd.

frk. Olga Synnöve Ødegaard, (tidl. Tvenge) men fått Justis-
depts tillatelse til å anta navnet Ødegaard). Født den 9/11-99 i
Oslo, syerske, p.t. sykmeldt. Bor på Det Blå Kors, Storgt. 38, vår.
504, kjent med saken og sitt ansvar som vitne, medl. av NS. Sak henlagt.

"Vitnet etterlot seg alle sine eiendeler i Tbs, Heftyesgt. 20 og
dette er siden blitt borte. -----

----- Hun har imidlertid snakket med forpakteren hoss Hildisch
ute på Ostøen, Jon Mejdell Bråthen om dette. Han fortalte at han var til
stede i Drsnv. 61, da Hildisch ble arrestert. Bråthen ble tatt med på
lastebilen sammen med Hildisch og kjørt til Møllergt. 19. Han ble imid-
lertid løslatt etter en tids forløp og var på Ostøen da vitnet dag en
etter kom dit.

Bråthen og H. hadde sittet sammen i stuen, da Heimefronten kom og
omringet huset. Bråthen karakteriserte frangangsmåten mot Hildisch som
brutal uten at han nærmere redegjorde for på hvilken måte de ble be-
handlet. Kokkepiken hoss Hildisch - Borghild Edvardsen fra Kr.sand,
antag. 30 - 35 år, vet ikke hvor hun nå holder til - kom også til Ost-
øen. Hun hadde også vært tilstede under arrestasjonen og tiden eteter.
Fru Hildisch og frk. Edvardsen var blitt internert på ett varelse av
Heimefronten, hadde med Heimefrontsoldat med stengunn, når hun skulde
ente melk o.s.v., røykte drakk og spiste av Hildisch's beholdninger.
Fru Hildisch fortalte henne også at Heimefrontfolkene hadde oppført seg
brutalt mot henne. De hadde tatt ringene av fingrene hennes, rotet i
vesken hennes og fratat henne flere tusen kroner. Hun hadde selv fått
lov til å beholde kr. 500.-" -----

Olga Synnöve Ødegaard (sign.)

Utsnitt av Erling Thorleif Widnæs vitneprov (31/1-50).

----- Det ble sent Heimefrontfolk først inn med steingunn,
og siden kom vitnet og de øvrige som skulde undersøke huset. Det ble
søkt etter dokumenter som ble pakket i 2 kufferter og som ble tatt med.
Noe annet ble ikke tatt med på lastebilen sammen med Hildisch. Tende-
land (skal ant. være Rader) ga vitnet, Orderud og Madsen beskjed om å
foreta opptelling av vin- og brennevinslagere i kjelleren. Dette ble
gjort og listen levert Tendeland (Rader?) såvitt vitnet kan huske. Det
var ett velassortert lager av originalmerker av meget kostbar kvalitet,
ørnet i reoler. På gulvet stod 2 kartonger, vistnok med vin. De så ut
til å være kjøpt ganske nylig og var ikke åpnet. På fortegnelsen ble
derfor bare notert "2 kartonger med vin". Vitnet er ingen brennevi ns-
skjønner og kan ikke tilnærmelsesvis angi noen verdi. Vitnet kan ikke

si om det ble opptatt noen fortegnelse over løsøre i værelsene. Listen over brennevienslageret ble renskrevet på Möllergt. 19 og som nevnt såvitt vitnet husker levert Tendeland. Ellers ble det funnet en sjekk på et meget stort pengebelöp.

Det er mulig at de kjörte en tur utover Drammensvn. og leverte kuffertene. Dette kan ikke vitnet bestemt huske men kan heller ikke huske at kuffertene ble båret inn på Politikammeret. Kan ikke huske at det ble tatt med noe radioapparat.

Utdrag av Jörgen Thorolf Kristoffersens vitneprov (2/2-50).

"Hildisch klaget også meget over dårlig rå etter at han ble løslatt av fengslet og tok opphold på Ostöya. Han gikk dårlig kledd, lappet og lasete. Han klaget også over at han var blitt mishandlet under fengselsoppholdet på Möllergt. 19. Vitnet heftet seg ikke så meget ved dette da han ikke hadde noen særlig tro på sannheten av det. Mot vitnet har Hildisch alltid oppført seg bra. Vitnet syntes han hadde faldt svært sammen under fengselsoppholdet. För han ble satt inn anslår vitnet hans vekt til henimot 100 kg., da han kom ut på Ostöya igjen etter löslatelsen kjente v. ham nesten ikke igjen. De gamle klærne hans kunde nesten gå to ganger rundt ham."

Utdrag av Konrad Magnus's vitneprov 4/1-50.

Konrad M a g n u s , 40 år, disp. for Kr.ania Dampkjökken, bor i Vingolfsvn. 27, Nordstrand, kjent med saken og sitt ansv. o.s.v. forklarer, at han straks etter han kom fra Sverige hvor han tjenestgjorde som fenrikk i Rikspol. ble anmodet om å reise ut til H.'s villa i Drsvn. 61 for å prøve å finde dok.r som kunne ha interesse for De No Fa og som også muligens kunne tjene som bevis i landssviksaken mot Hildisch.

Villaen ble gjennomgått fra kjeller til loft. Da vitnet kom til villaen sto det ulåst overallt, men bevoktet av en pol-mann. Vitnet hadde med seg po. fenrikk Leif Tollefsen, som også hadde gjennomgått Rikspols kurs i Sverige.

Det syntes for v. som om det hadde forekommet nokkså omfattende tyverier av vin og brennevin. Bare noen dager för frigjöringen skulde det ha kommet noen kartonger med brennevin, som såvitt v. husker skulle representere mellom 2 å 3000 kroner. Dessuten synes det som om det var stjålet gammel vin fra kjelleren.

Dokumenter av viktighet ble ikke funnet.

Vitnet har hört, kan ikke nå huske av hvem, ateettpar karer fra politiet skulde ha dratt avsted med ettpar kuffertar som angivelig skulde inneholde dokumenter. Kuffertene var imidlertid så tunge, at karene med største besvar fikk dem med seg. V. kjenner ikke navnet på dem - tror at han snakket med dem engang eller synes ihvertfall å ha vært i kontakt med dem i en eller annen forb. Men sakens utfall kjenner ikke v."

DOKUMENT NR 21.

ILLEBU FENGSEL.

Direktören.

Ilebu, Bærum den 18.feb.1950.

Herr politifullmektig Bergfall,
Kriminalpolitiet,
Oslo.
Ad. mattransport.

Idet jeg tillater meg å vise til telefonsamtale 16. ds., kan